

ΠΡΑΞΗ:
«ΘΑΛΗΣ-ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-
Το ανθρώπινο δυναμικό ως βασική συνιστώσα της αναπτυξιακής δυναμικής και
διαφοροποίησης των περιοχών: Η περίπτωση της Ελλάδας»

Κωδικός MIS **380421**

ΥΠΟΕΡΓΟ:
«Το ανθρώπινο δυναμικό ως βασική συνιστώσα της αναπτυξιακής δυναμικής
και διαφοροποίησης των περιοχών: Η περίπτωση της Ελλάδας»
και α/α «01»

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ:
«Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» (Ε.Π.Ε.Δ.Β.Μ.) 2007-2013
Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων

ΛΕΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 11:
«Ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου για την προαγωγή της έρευνας και της
καινοτομίας στις 3 Περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου»

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΑΞΗΣ:
«ΘΑΛΗΣ»

Η Πράξη συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε.Κ.Τ.) και
από εθνικούς πόρους, μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.) του
Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων

Παραδοτέο

Παραδοτέο Π6.1.2: Έκθεση διάχυσης αποτελεσμάτων υλοποίησης Δράσεων 1-5
Υπο-Δράση 6.1: Έκθεση διάχυσης αποτελεσμάτων υλοποίησης Δράσεων 1-5
Δράση 6: Συντονισμός – Διάχυση Αποτελεσμάτων – Αξιολόγηση της Πράξης

Η παρούσα έρευνα έχει συγχρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο – ΕΚΤ) και
από εθνικούς πόρους μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του
Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) – Ερευνητικό Χρηματοδοτούμενο Έργο: ΘΑΛΗΣ. Επένδυση
στην κοινωνία της γνώσης μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

Για την εκπόνηση του παραδοτέου απασχολήθηκαν τα κάτωθι μέλη:

ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ ΣΤΕΛΛΑ

Θεσσαλονίκη, 30/11/2015

Η παρούσα έρευνα έχει συγχρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) - Ερευνητικό Χρηματοδοτούμενο Έργο: ΘΑΛΗΣ. Επένδυση στην κοινωνία της γνώσης μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Ερευνητικό Πρόγραμμα ΘΑΛΗΣ

Το ανθρώπινο δυναμικό ως βασική συνιστώσα της αναπτυξιακής δυναμικής και διαφοροποίησης των περιοχών: Η περίπτωση της Ελλάδας.

Καραγιάννη Στέλλα

Δ6. Συντονισμός - Διάχυση Αποτελεσμάτων - Αξιολόγηση της Πράξης

Παραδοτέο Π6.1.2: Έκθεση διάχυσης αποτελεσμάτων υλοποίησης Δράσεων 1-5

Η παρούσα έρευνα έχει συγχρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) - Ερευνητικό Χρηματοδοτούμενο Έργο: ΘΑΛΗΣ. Επένδυση στην κοινωνία της γνώσης μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

Π6.2 Έκθεση διάχυσης αποτελεσμάτων υλοποίησης Δράσεων 1-5

Η υλοποίηση των Δράσεων 1-5 της Πράξης οδήγησε σε ενέργειες που ως σκοπό είχαν την διάχυση των αποτελεσμάτων. Οι ενέργειες διάχυσης εντοπίζονται σε τρεις άξονες. Ο πρώτος σχετίζεται με συμμετοχή σε συνέδρια όπου παρουσιάστηκαν κατά περιόδους τα ερευνητικά ευρήματα της Πράξης είτε διοργανώνοντας θεματικές ενότητες είτε με μεμονωμένες παρουσιάσεις μελών της, στην έκδοση του συλλογικού τόμου που αποτελεί το Π1.2.1 Συλλογικός Τόμος με τίτλο «Ανθρώπινο Δυναμικό και Περιφερειακές Ανισότητες στην Ελλάδα» και σε δημοσιεύσεις των μελών της Πράξης όπου αποτελούν είτε παραδοτέα είτε ανεξάρτητες δημοσιεύσεις που βασίζονται στο συνολικό επιστημονικό και ερευνητικό πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος.

Η διάχυση των αποτελεσμάτων αφορά σε συμπεράσματα της μελέτης των περιφερειακών ανισοτήτων στην Ελλάδα, με ιδιαίτερη έμφαση στο ρόλο που επιτελεί η απασχόληση μέσω υποδειγμάτων μέτρησης των ανισοτήτων στη χώρα, σε θέματα χωρικής οργάνωσης και ειδικότερα των διαφοροποιήσεων που παρατηρούνται μεταξύ διαφόρων περιοχών σε συνάρτηση με το ρόλο του ανθρώπινου κεφαλαίου, στην ανάλυση της συμβολής των πρωτοβουλιών κοινωνικών δρώντων στην τοπική ανάπτυξη καθώς και στο ρόλο και στη συμβολή της εκπαίδευσης επί των περιφερειακών ανισοτήτων, καταγράφοντας και αναλύοντας την αλληλεξάρτηση μεταξύ των δύο αυτών χαρακτηριστικών.

Συμμετοχή σε Συνέδρια ανά Ερευνητική Ομάδα:

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

- Συνέδριο: Η Ελληνική Οικονομία από την Κρίση στην Ανάπτυξη, 4-5 Απριλίου 2014, Βόλος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας SEED Center, Ελληνικό Παρατηρητήριο LSE, ΚΕΠΕ
  - Human Capital Vs Human Capabilities: Θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις της σχέσης εκπαίδευσης - ανάπτυξης, Καλογερέσης Αθανάσιος και Θάνης Ηλίας
  - Ανάλυση των προσδιοριστικών παραγόντων των γεωγραφικών εκπαιδευτικών διαφοροποιήσεων, Καλογερέσης Αθανάσιος και Πανώρη Αναστασία
- 54ο Ευρωπαϊκό Συνέδριο της ERSA (European Regional Studies Association) που ως κεντρικό τίτλο είχε 'Regional development & globalization: Best practices' ('Περιφερειακή ανάπτυξη και παγκοσμιοποίηση: Άριστες πολιτικές')

Η παρούσα έρευνα έχει συγχρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) - Ερευνητικό Χρηματοδοτούμενο Έργο: ΘΑΛΗΣ. Επένδυση στην κοινωνία της γνώσης μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

- Human capital and structural change of the Greek labour Market, Lois Labrianidis, Athanasios Kalogeresis, Dimitris Ballas, Anastasia Panori
  - Testing the links between Income Levels and SWB (human development. Happiness, QoL): The case of the Greek regions, Athanasios Kalogeresis, Lois Labrianidis, Ilias Thanis
- 2014 Annual Conference of the Human Development and Capabilities Association 'Human Development in Times of crisis', Athens 2- 5/9/14
- Human capabilities & regional disparities, Lois Labrianidis, Thanasis Kalogeresis, Elias Thanis, Natasa Panori, Eleni Andrikopoulou, Georgia Gemenetzi, Grigoris Kafkalas, Christina Kakderi, Elisavet Thoidou, Sophia Skordili, Yorgos Melissourgos, Yannis Psycharis, Antonis Rovolis, Vasilis Tselios, Panagiotis Pantazis
- 2015 HDCA "Capabilities on the Move: Mobility and Aspirations", Washington, D.C., September 10-13, 2015
- "Assessing Poverty in Times of Crisis: A Regional Approach", Panori, Anastasia; Thanis, Elias; Labrianidis, Lois
- 4ο Πανελλήνιο Συνέδριο Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Τμήματος Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
- «Διπλή Διαρροή» Εγκεφάλων: Διερευνώντας τη Συνιστώσα των Εσωτερικών Μετακινήσεων στην Ελλάδα", Λαμπριανίδης Λόης, Καλογερέσης Αθανάσιος, Αναστασία Πανώρη

Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

- Σ. Σκορδίλη - HCDA/Athens 4/9/2014 "Συμμετοχή στο συνέδριο ""Human Development in Times of Crisis", που διοργανώθηκε από τον Human Development and Capability Association (HDCA) από 2- 5/9/14 στην Αθήνα. Η ανακοίνωση που παρουσιάστηκε στο συνέδριο αφορά τα ευρήματα του ΠΕ 4 «Θεωρητικά Ενημερωμένες Μελέτες Περίπτωσης: Πρωτοβουλίες Κοινωνικών Δρώντων και Τοπική Ανάπτυξη» του ερευνητικού προγράμματος και συνδέεται με την Υπο-δράση 4.6: «Συγγραφή τελικών κειμένων - Διάχυση των αποτελεσμάτων».
- Η συμμετοχή της κ. Σκορδίλη στις εργασίες του 10ου Πανελληνίου Γεωγραφικού Συνεδρίου που πραγματοποιήθηκε στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (21-23 Οκτωβρίου 2014), όπου συντόνισε την Ειδική Συνεδρία με

Η παρούσα έρευνα έχει συγχρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) - Ερευνητικό Χρηματοδοτούμενο Έργο: ΘΑΛΗΣ. Επένδυση στην κοινωνία της γνώσης μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

θέμα « Τα αγρο-τροφικά συστήματα στην Ανθρωπογεωγραφία και το Σχεδιασμό: η νέα ερευνητική ατζέντα» και παρουσιάζει προφορική εισήγηση με τίτλο «Νέες πρωτοβουλίες στον αγρο-τροφικό τομέα: ευκαιρίες και προβλήματα για ανθρώπινη τοπική ανάπτυξη», που προέρχεται από την εργασία της στο πρόγραμμα ΘΑΛΗΣ (MIS 380421).

- Σ. Σκορδίλη - Leeuwarden 5-7/11/2014 Στο πλαίσιο της μετακίνησης, υλοποιήθηκε επιτυχώς η συμμετοχή της κ. Σκορδίλη στις εργασίες του 6ου Διεθνούς Συνεδρίου της Ομάδας Εργασίας της AESOP (Association of European Schools of Planning) Sustainable Food Systems, στο Leeuwarden, 6 έως 7 Νοεμβρίου, με τίτλο «Transformations of food retailing in crisis-hit Athens: the potential of “new” small-scale initiatives», η οποία αποτελεί μέρος της ερευνητικής εργασίας που πραγματοποιεί στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος ΘΑΛΗΣ με κωδικό MIS 380221. Ο σκοπός της μετακίνησης συνδέεται με το ΥΔ 4.4 του ΠΕ 4 «Θεωρητικά Ενημερωμένες Μελέτες Περίπτωσης: Πρωτοβουλίες Κοινωνικών Δρώντων και Τοπική Ανάπτυξη».
- Σ. Σκορδίλη - Βόλος 24-27/9/2015 "Συμμετοχή στο «4ο Πανελλήνιο Συνέδριο Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης» από 24-27/09/2015, για την πραγματοποίηση ανακοίνωσης με θέμα: «Νέες» Πρωτοβουλίες στον Αγρο-Τροφικό Τομέα: Αναβαθμισμένο Ανθρώπινο Δυναμικό, Δημιουργικότητα και Χωρική Ανάπτυξη, στην ειδική συνεδρία «Χωρική Ανάπτυξη και Ανθρώπινο Δυναμικό», στο πλαίσιο υλοποίησης του ερευνητικού προγράμματος. Η ανακοίνωση που παρουσιάστηκε στο συνέδριο αφορά τα ευρήματα του ΠΕ 4 «Θεωρητικά Ενημερωμένες Μελέτες Περίπτωσης: Πρωτοβουλίες Κοινωνικών Δρώντων και Τοπική Ανάπτυξη» του ερευνητικού προγράμματος και συνδέεται με την Υπο-δράση 4.6: «Συγγραφή τελικών κειμένων - Διάχυση των αποτελεσμάτων».
- Π. Αρτελάρης - Βόλος 24-27/9/2015 "Συμμετοχή στο «4ο Πανελλήνιο Συνέδριο Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης» από 24-27/09/2015, για την πραγματοποίηση ανακοίνωσης με θέμα: Χωρικές διακυμάνσεις των μεταβολών της απασχόλησης την περίοδο της κρίσης: Η μέθοδος της χωρικής προσαρμοσμένης, βάσει του εμπορίου, ανάλυσης απόκλισης-συμμετοχής, στην ειδική συνεδρία «Χωρική Ανάπτυξη και Ανθρώπινο Δυναμικό», στο πλαίσιο υλοποίησης του ερευνητικού προγράμματος. Η ανακοίνωση που παρουσιάστηκε στο συνέδριο αφορά τα ευρήματα του ΠΕ 4 «Θεωρητικά Ενημερωμένες Μελέτες Περίπτωσης: Πρωτοβουλίες Κοινωνικών Δρώντων και Τοπική Ανάπτυξη» του ερευνητικού προγράμματος και συνδέεται με την Υπο-δράση 4.6: «Συγγραφή τελικών κειμένων - Διάχυση των αποτελεσμάτων».
- Γ. Μελισσοουργός - Βόλος 25-27/9/2015 "Συμμετοχή στο «4ο Πανελλήνιο Συνέδριο Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης» από 24-

Η παρούσα έρευνα έχει συγχρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) - Ερευνητικό Χρηματοδοτούμενο Έργο: ΘΑΛΗΣ. Επένδυση στην κοινωνία της γνώσης μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

27/09/2015, για την πραγματοποίηση ανακοίνωσης με θέμα: Ανθρώπινο δυναμικό και τουριστική ανάπτυξη: η περίπτωση του Ρεθύμνου και της Νάξου, στην ειδική συνεδρία «Χωρική Ανάπτυξη και Ανθρώπινο Δυναμικό», στο πλαίσιο υλοποίησης του ερευνητικού προγράμματος. Η ανακοίνωση που παρουσιάστηκε στο συνέδριο αφορά τα ευρήματα του ΠΕ 4 «Θεωρητικά Ενημερωμένες Μελέτες Περίπτωσης: Πρωτοβουλίες Κοινωνικών Δρώντων και Τοπική Ανάπτυξη» του ερευνητικού προγράμματος και συνδέεται με την Υπο-δράση 4.6: «Συγγραφή τελικών κειμένων - Διάχυση των αποτελεσμάτων»."

- Π. Πάντος και Α. Λακριντής - Βόλος 24-27/9/2015 "Συμμετοχή στο «4ο Πανελλήνιο Συνέδριο Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης» από 24-27/09/2015, για την πραγματοποίηση ανακοίνωσης με θέμα: Ο Ρόλος του Ανθρώπινου Παράγοντα στην Ελλάδα της Κρίσης: Η Εμπειρία των Κοινωνικών Συνεταιρισμών, στην ειδική συνεδρία «Χωρική Ανάπτυξη και Ανθρώπινο Δυναμικό», στο πλαίσιο υλοποίησης του ερευνητικού προγράμματος. Η ανακοίνωση που παρουσιάστηκε στο συνέδριο αφορά τα ευρήματα του ΠΕ 4 «Θεωρητικά Ενημερωμένες Μελέτες Περίπτωσης: Πρωτοβουλίες Κοινωνικών Δρώντων και Τοπική Ανάπτυξη» του ερευνητικού προγράμματος και συνδέεται με την Υπο-δράση 4.6: «Συγγραφή τελικών κειμένων - Διάχυση των αποτελεσμάτων»."
- Σ. Σκορδίλη - Τορίνο 7-10/10/2015 "Συμμετοχή 1) στην ειδική συνεδρία "Feeding the Planet" του Συνεδρίου της Διεθνούς Έκθεσης EXPO 2015, 07/10/2015 στο Μιλάνο και 2) στο 7ο Τακτικό Συνέδριο της Επιστημονικής Ομάδας της AESOP (Association of European Schools of Planning) Sustainable Food Planning, 08-09/10/2015 στο Τορίνο. Η ανακοίνωση που παρουσιάστηκε στο συνέδριο αφορά τα ευρήματα του ΠΕ 4 «Θεωρητικά Ενημερωμένες Μελέτες Περίπτωσης: Πρωτοβουλίες Κοινωνικών Δρώντων και Τοπική Ανάπτυξη» του ερευνητικού προγράμματος και συνδέεται με την Υπο-δράση 4.6: «Συγγραφή τελικών κειμένων - Διάχυση των αποτελεσμάτων»."

Πάντειο Πανεπιστήμιο

- Psycharis Y. (2015), Public investment, economic crisis and austerity: evidence from Greek regions, Regional Studies Association, Winter Conference, London
- Psycharis Y., Tselios V., Rovolis A. (2015), 'Technology, exports and regional resilience in Greece', 55th ERSA Congress, 25-28 August, Lisbon, Portugal

Η παρούσα έρευνα έχει συγχρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) - Ερευνητικό Χρηματοδοτούμενο Έργο: ΘΑΛΗΣ. Επένδυση στην κοινωνία της γνώσης μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

- Psycharis Y., Tselios V., Pantazis P. (2015), 'Students' inter-regional migration for higher education in Greece: Patterns and determinants', 55th ERSA Congress, 25-28 August, Lisbon, Portugal
- Πανταζής Π., Ψυχάρης Γ. (2015), Η Συμβολή ενός Σύνθετου Δείκτη Ανθρώπινου Κεφαλαίου στην Ανάλυση Περιφερειακών Ανισοτήτων στον Ελληνικό Χώρο, 4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Χωροταξίας, Πολεοδομίας, Περιφερειακής Ανάπτυξης, 24-27/09/2015, Βόλος
- Psycharis Y., Tselios V., Pantazis P. (2014), 'Regional inequalities, human capabilities and employment in Greece', 54rd ERSA Congress, 25-30 August, St. Petersburg, Russian Federation
- Psycharis (2014), 'Human Capabilities and Education as Sources for Regional Development, Special Session Organizer, 54rd ERSA Congress, 25-30 August, St. Petersburg, Russian Federation
- Psycharis Y., Tselios V., Pantazis P. (2014), 'Spatial patterns of students' migration for higher education: Evidence from Greece' 61st Annual North American Meetings of the Regional Science Association International, November 12-15, 2014, Washington, DC - USA
- Psycharis Y., Tselios V., Pantazis P. (2014), 'The impact of economic crisis on regional economic development: evidence from Greece' 61st Annual North American Meetings of the Regional Science Association International, November 12-15, 2014, Washington, DC - USA
- Psycharis Y. (2014), 'Territorial justice, human development and public investment in times of crisis: The case of Greece', Human Development and Capabilities Association, Annual Conference, Athens, 2-5/09/2014
- Psycharis Y., Rovolis A., Tselios V. (2014), 'Regional inequalities, human capital and employment: evidence from Greece', Human Development and Capabilities Association, Annual Conference, Athens, 2-5/09/2014
- Ψυχάρης Γ. (2014), Δημόσιες επενδύσεις και οικονομική κρίση: μια εμπειρική ανάλυση για την Ελλάδα, Η ελληνική οικονομία: από την κρίση στην ανάπτυξη, 4-5 Απριλίου, Βόλος

Η παρούσα έρευνα έχει συγχρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) - Ερευνητικό Χρηματοδοτούμενο Έργο: ΘΑΛΗΣ. Επένδυση στην κοινωνία της γνώσης μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

- Psycharis Y., Rovolis A. and Pantazis P. (2013), 'Regional inequalities in higher education entry exams: a human capabilities perspective', 53rd ERSA Congress, 27-31 August, Palermo, Italy
- Psycharis Y., Zoi M., Plioroulou St. (2013), 'The political economy of intergovernmental grants in Greece', 53rd ERSA Congress, 27-31 August, Palermo, Italy
- Ψυχάρης Γ. (2013), 'Οι δημόσιες επενδύσεις στον πρωτογενή τομέα: περιφερειακή κατανομή και αναπτυξιακές επιδράσεις', 11^ο συνέδριο του ελληνικού τμήματος της Ευρωπαϊκής και Διεθνούς Εταιρείας Περιφερειακής Επιστήμης, 14-15 Ιουνίου 2013, Πάτρα
- Ψυχάρης Γ. και Ροβολής Α. (2013), 'Οικονομική κρίση και ανεργία: Χωρική ανάλυση της καταγεγραμμένης ανεργίας κατά Δήμο στην Ελλάδα', 11^ο συνέδριο του ελληνικού τμήματος της Ευρωπαϊκής και Διεθνούς Εταιρείας Περιφερειακής Επιστήμης, 14-15 Ιουνίου 2013, Πάτρα
- Ψυχάρης Γ. και Πανταζής Π. (2013), 'Ζητήματα χωρικού διαχωρισμού και ανισότητας του δηλωθέντος εισοδήματος των αγροτών στην Ελλάδα τη χρονική περίοδο 2002-2010', 11^ο συνέδριο του ελληνικού τμήματος της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Περιφερειακής Επιστήμης, 14-15 Ιουνίου 2013, Πάτρα
- Καλλιώρας Δ. και Ψυχάρης Γ. (2013), 'Η μεταβολή της απασχόλησης στις περιφέρειες της Ελλάδας: εφαρμογή της προσαρμοσμένης βάσει του εμπορίου ανάλυσης απόκλισης συμμετοχής', 11^ο συνέδριο του ελληνικού τμήματος της Ευρωπαϊκής και Διεθνούς Εταιρείας Περιφερειακής Επιστήμης, 14-15 Ιουνίου 2013, Πάτρα
- Yannis Psycharis (2013), The Regional Dimension of Economic and Fiscal Crisis: Evidence from Greece , 4th Conference of the GDRI-DREEM, 12-13 September 2013, Florence, Italy,
- Psycharis Y. (2012), The geography of the current economic depression: assessing the impact of economic crisis on the Greek

Η παρούσα έρευνα έχει συγχρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) - Ερευνητικό Χρηματοδοτούμενο Έργο: ΘΑΛΗΣ. Επένδυση στην κοινωνία της γνώσης μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

regions, 12th INTERNATIONAL CONFERENCE on Regional Economic Development, Thessaloniki, Greece, October 11-13, 2012

- Πανταζής, Π., Ψυχάρης, Γ. (2012), 'Χωρικό πρότυπο διαχωρισμού και ανισότητας του δηλωθέντος εισοδήματος στην Ελλάδα τη χρονική περίοδο 2002-2008', 10^ο επιστημονικό συνέδριο του Ελληνικού Τμήματος της ERSA, 1-2 Ιουνίου 2012, Θεσσαλονίκη

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

- 54th ERSA Congress, Regional developments and Globalization: Best practices, Saint Petersburg, Russia, 26-29/8/2014
Elisavet Thoidou, Grigoris Kafkalas, Christina Kakderi "Human capabilities and spatial development: components and indicators"
- Human Development & Capability Association, 2014 Annual Conference, "Human Development in Times of Crisis, Renegotiating social justice", 02/09/2014 έως 05/09/14 στο ξενοδοχείο President, Αθήνα
Andrikopoulou E., Gemenetzi G., Kafkalas G., Kakderi C. and Thoidou E., «Spatial organization and human capabilities: an exploration of their relationship with reference to the region of Central Macedonia»
- International Institute of Social and Economic Sciences, 15th International Academic Conference, April 14-17, 2015, Rome
Christina Kakderi, Dimitra Konstantinidou "Human Capabilities and Spatial Innovation: An Empirical Analysis at the European Level"
- Τμήμα Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, 4ο συνέδριο Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος 24-27/9/2015
  - Ανδρικοπούλου Ε., Γεμενετζή Γ. «Χωρικές Τυπολογίες και Χαρακτηριστικά του Ανθρώπινου Δυναμικού: οι Αγορές Εργασίας στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας»
  - Θωίδου Ε. «Ανθρώπινος παράγοντας και Χωρική Ανθεκτικότητα: Εμπειρίες από την Κλιματική Αλλαγή και την Οικονομική κρίση»

Η παρούσα έρευνα έχει συγχρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) - Ερευνητικό Χρηματοδοτούμενο Έργο: ΘΑΛΗΣ. Επένδυση στην κοινωνία της γνώσης μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

Συλλογικός Τόμος της Πράξης

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων έξι μηνών του προγράμματος συγγράφηκαν τα τελικά κείμενα του κεντρικού παραδοτέου του προγράμματος. Το βιβλίο σε μεγάλο βαθμό αντικατοπτρίζει τα ευρήματα όλων των πακέτων εργασίας, συνοψίζοντας τις πιο πρόσφατες απόψεις της διεθνούς και εγχώριας βιβλιογραφίας σχετικά με τις περιφερειακές ανισότητες και το ρόλο του ανθρώπινου δυναμικού και τις συγκρίνει με την ελληνική πραγματικότητα. Το συγκεκριμένο παραδοτέο ανήκει στην ΥΔ1.2 Συγγραφή κειμένων και έχει ως τίτλο Παραδοτέο: Π1.2.1: Συλλογικός τόμος με τίτλο: «Ανθρώπινο Δυναμικό και Περιφερειακές Ανισότητες στην Ελλάδα». παρέλαβε τα 250 αντίτυπα του συλλογικού τόμου (Παραδοτέο Π1.2.1) της Πράξης ΘΑΛΗΣ με κωδικό MIS 380421 και Rescom 80519. Ο συλλογικός τόμος εκδόθηκε σε 250 αντίτυπα 180 από τα οποία διανεμήθηκαν ($180/3=60$), πέρα από την ερευνητική ομάδα του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, στις τρεις ερευνητικές ομάδες που συμμετέχουν στην πράξη (Α.Π.Θ., Πάντειο και Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο). Η διάθεση του βιβλίου πραγματοποιήθηκε σε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές καθώς και σε ακαδημαϊκούς και ερευνητικούς κύκλους που εκφράζουν ενδιαφέρον για τα ευρήματα της Πράξης. Πιο αναλυτικά τα περιεχόμενα του συλλογικού τόμου έχουν ως εξής:

ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΜΟΣ

«Ανθρώπινο Δυναμικό και Περιφερειακές Ανισότητες στην Ελλάδα»

Επιμέλεια: Λαμπριανίδης Λότης, Ανδρικοπούλου Ελένη και Σκορδίλη Σοφία

Πρόλογος και Ευχαριστίες

1. Η εξέλιξη των θεωριών περιφερειακής ανάπτυξης – Το ζήτημα της ανάπτυξης
Λαμπριανίδης Λότης, Καραγιάννη Στέλλα, Καλογερέσης Θανάσης, Παρασκευόπουλος Χρίστος, Παναγιωτίδης Θεόδωρος, Μπάλλας Δημήτρης, Θάνης Ηλίας και Πανώρη Αναστασία
2. Χωρική οργάνωση και ανθρώπινο κεφάλαιο
Ανδρικοπούλου Ελένη, Θωΐδου Ελισάβετ, Καυκαλάς Γρηγόρης και Σδουκόπουλος Αλέξανδρος
3. Ευκαιρίες και εμπόδια για ανθρωποκεντρική και ισορροπη χωρική ανάπτυξη:
«νέες» πρωτοβουλίες στον αγρο-τροφικό τομέα στην ευρύτερη περιοχή της Αττικής
Σκορδίλη Σοφία

Η παρούσα έρευνα έχει συγχρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο – ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) – Ερευνητικό Χρηματοδοτούμενο Έργο: ΘΑΛΗΣ. Επένδυση στην κοινωνία της γνώσης μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

Το συγκεκριμένο παραδοτέο αποτελεί αποτέλεσμα χωριστών αναζητήσεων αλλά και συνεργασίας των συγγραφέων πάνω σε ένα κοινό άξονα ενδιαφέροντος που ανταποκρίνεται στην ανάγκη κατανόησης του ρόλου του ανθρώπινου δυναμικού και των ανθρώπινων δυνατοτήτων στη χωρική ανάπτυξη σε όλες τις γεωγραφικές κλίμακες, από την τοπική στην παγκόσμια. Ο σκοπός του βιβλίου, σε αντιστοιχία με το σκοπό του ερευνητικού προγράμματος με τίτλο «Το ανθρώπινο δυναμικό ως βασική συνιστώσα της αναπτυξιακής δυναμικής και διαφοροποίησης των περιοχών: Η περίπτωση της Ελλάδας, ΘΑΛΗΣ/ΕΠΕΔΒΜ» το οποίο αποτελεί κοινή βάση αναφοράς για την πλειοψηφία των κεφαλαίων του, είναι η διερεύνηση του ρόλου του ανθρώπινου δυναμικού ως βασικής συνιστώσας της αναπτυξιακής δυναμικής και διαφοροποίησης των περιοχών με ειδικότερους στόχους την ακριβέστερη περιγραφή και την καλύτερη κατανόηση των μηχανισμών που προκαλούν τις περιφερειακές ανισότητες και τροφοδοτούν αντίστοιχα τη δυνατότητα να σχεδιαστούν και να ασκηθούν οι κατάλληλες πολιτικές για τον περιορισμό τους.

Τα κεφάλαια του παρόντος συλλογικού τόμου περιέχουν στοιχεία των παράλληλων ερευνών που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια του προγράμματος, τα οποία έχουν συλλεχθεί και επεξεργαστεί χωριστά από κάθε ομάδα. Αυτά αφορούν από τη μία βιβλιογραφική επισκόπηση των θεωριών περιφερειακής ανάπτυξης και τη σύνδεσή τους με το ανθρώπινο δυναμικό (Κεφ. 1) και από την άλλη τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου, μέσα από συλλογή ερωτηματολογίων και επιτόπια έρευνα με συνεντεύξεις σε μικρό αριθμό επιχειρηματιών (Κεφ. 2 & 3).

Τέλος, όσον αφορά στη συγγραφή και την επεξεργασία των πρωτογενών στοιχείων της έρευνας πρέπει να τονιστεί η συνεισφορά των: Γεωργία Γεμενετζή, Χριστίνα Κακδέρη, Δήμητρα Κωνσταντινίδου και Αλέξανδρο Σδουκόπουλο, τους οποίους και ευχαριστούμε ιδιαίτερα.

Δημοσιεύσεις Μελών

Καλογερέσης Θανάσης, Θάνης Ηλίας και Λαμπριανίδης Λότης (2015), Η εξέλιξη των θεωριών περιφερειακής ανάπτυξης – Το ζήτημα της ανάπτυξης, Συλλογικός Τόμος, Χωρική ανάπτυξη και ανθρώπινο δυναμικό, Εκδόσεις Κριτική (forthcoming)

Ανδρικοπούλου Ελένη και Γεμενετζή Γεωργία (2015), Οργάνωση του χώρου και η γεωγραφία του ανθρώπινου δυναμικού Συλλογικός Τόμος, Χωρική ανάπτυξη και ανθρώπινο δυναμικό, Εκδόσεις Κριτική (forthcoming)

Θάνης Ηλίας, Καλογερέσης Θανάσης και Λαμπριανίδης Λότης (2015), Η κατανόηση των περιφερειακών ανισοτήτων μέσω της θεωρίας των ανθρώπινων δυνατοτήτων - Η

Η παρούσα έρευνα έχει συγχρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο – ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) – Ερευνητικό Χρηματοδοτούμενο Έργο: ΘΑΛΗΣ. Επένδυση στην κοινωνία της γνώσης μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

περίπτωση της Ελλάδας Συλλογικός Τόμος, Χωρική ανάπτυξη και ανθρώπινο δυναμικό, Εκδόσεις Κριτική (forthcoming)

Λυμπεράκη Αντιγόνη (2015), Φύλο και Περιφερειακές Ανισότητες: εισοδηματικές και μη εισοδηματικές διαστάσεις, Συλλογικός Τόμος, Χωρική ανάπτυξη και ανθρώπινο δυναμικό, Εκδόσεις Κριτική (forthcoming)

Τσέλιος Βασίλης, Ροβολής Αντώνης, Ψυχάρης Γιάννης και Γυάρου Νάντια (2015), Η περιφερειακή οικονομική ανάπτυξη, το ανθρώπινο κεφάλαιο και οι δημόσιες υποδομές στην Ελλάδα, Συλλογικός Τόμος, Χωρική ανάπτυξη και ανθρώπινο δυναμικό, Εκδόσεις Κριτική (forthcoming)

Καλλιώρας Δημήτρης, Πανταζής Παναγιώτης και Ψυχάρης Γιάννης (2015), Περιφερειακές ανισότητες και απασχόληση: ανάλυση απόκλισης- συμμετοχής, Συλλογικός Τόμος, Χωρική ανάπτυξη και ανθρώπινο δυναμικό, Εκδόσεις Κριτική (forthcoming)

Θωΐδου Ελισάβετ και Κακδέρη Χριστίνα (2015), Το ανθρώπινο δυναμικό ως παράγοντας ανάπτυξης των περιοχών: οι διαστάσεις της καινοτομίας και της ανθεκτικότητας, Συλλογικός Τόμος, Χωρική ανάπτυξη και ανθρώπινο δυναμικό, Εκδόσεις Κριτική (forthcoming)

Μελισσουργός Γιώργος και Τσακοπούλου Κωνσταντίνα (2015), Ανθρώπινο δυναμικό και τουρισμός: Διερευνώντας κρίσιμα ζητήματα για την τοπική ανάπτυξη στο Ρέθυμνο και τη Νάξο, Συλλογικός Τόμος, Χωρική ανάπτυξη και ανθρώπινο δυναμικό, Εκδόσεις Κριτική (forthcoming)

Σκορδίλη Σοφία (2015), «Νέες» πρωτοβουλίες στον αγρο-τροφικό τομέα: ευκαιρίες και εμπόδια για ανθρωποκεντρική και ισόρροπη χωρική ανάπτυξη, Συλλογικός Τόμος, Χωρική ανάπτυξη και ανθρώπινο δυναμικό, Εκδόσεις Κριτική (forthcoming)

Αρτελάρης Παναγιώτης και Χατζημιχάλης Κωστής (2015), Ανάπτυξη/ κρίση, τοπικότητα και ανθρώπινο δυναμικό στο τοπικό παραγωγικό σύστημα γουνοποιίας της Καστοριάς, Συλλογικός Τόμος, Χωρική ανάπτυξη και ανθρώπινο δυναμικό, Εκδόσεις Κριτική (forthcoming)

Λαμπριανίδης Λόης, Πανώρη Αναστασία και Καλογερέσης Θανάσης (2015), Επίπεδα εκπαίδευσης και προοπτικές ανάπτυξης: Διερευνώντας τη συνιστώσα των εσωτερικών μετακινήσεων στην Ελλάδα, Συλλογικός Τόμος, Χωρική ανάπτυξη και ανθρώπινο δυναμικό, Εκδόσεις Κριτική (forthcoming)

Psycharis Y., Kallioras D., Pantazis P. (2014). 'Economic crisis and regional resilience : detecting the 'geographical footprint' of economic crisis in Greece', *Regional Science: Policy and Practice*, Volume 6 (2): 121-142

Η παρούσα έρευνα έχει συγχρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) - Ερευνητικό Χρηματοδοτούμενο Έργο: ΘΑΛΗΣ. Επένδυση στην κοινωνία της γνώσης μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

Tselios V., Rovolis A. Psycharis Y., Pantazis P. (2015). "Regional Economic Development, Human Capital and Public Infrastructure in Greece" in Ugo Fratesi, Regional Upgrading in Europe, Springer (forthcoming)

Psycharis Y., Tselios V., Pantazis P. (2015), Interregional students migration in Greece: patterns and determinants, Annals of Regional Science, under evaluation

Πανταζής Π., Ψυχάρης Γ. (2015), Η Συμβολή ενός Σύνθετου Δείκτη Ανθρώπινου Κεφαλαίου στην Ανάλυση Περιφερειακών Ανισοτήτων στον Ελληνικό Χώρο, Άρθρο για υποβολή σε επιστημονικό περιοδικό

Lois Labrianidis, Athanasios Kalogeresis, Elias Thanis, Anastasia Panori (2015), Testing the links between Income Levels and SWB (human development. Happiness, QoL): The case of the Greek regions Άρθρο για υποβολή σε επιστημονικό περιοδικό

Lois Labrianidis, Athanasios Kalogeresis, Elias Thanis and Anastasia Panori (2015), Education and development through a capabilities perspective, Άρθρο για υποβολή σε επιστημονικό περιοδικό

Lois Labrianidis, Anastasia Panori, Athanasios Kalogeresis and Elias Thanis (2015), Education as a main component of internal migration in Greece, Άρθρο για υποβολή σε επιστημονικό περιοδικό

Η παρούσα έρευνα έχει συγχρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση(Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) - Ερευνητικό Χρηματοδοτούμενο Έργο: ΘΑΛΗΣ. Επένδυση στην κοινωνία της γνώσης μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.